

Hezreti Muhammediň sowady ýokmudy?

Category: Edebi tankyt, Kitapcy, Nukdaýnazar, Türkmen dili
написано kitapcy | 23 января, 2025

Hezreti Muhammediň sowady ýokmudy? HEZRETI MUHAMMEDIŇ (s.a.w) SOWADY ÝOKMUDY?

Dini işler ministrliginiň çap eden Aly Himmet Berkiniň we Osman Keskioglynyň «Hezreti Muhammediň ömri» atly kitabynyň ýigrimi dördünji neşiri elime düşdi.* Kim bilyä, eýýäm näçilenji neşirlerine ýetendir...

Kitabyň awtirlary tanymal ýazyjylar Aly Himmet Berki we Osman Keskiogly...

Kitabyň 61-nji sahypasyny açyp görün we okaň: «Bir gün Hyra dagyndaky gowakda doly ybadata berlen wagty gözüne perişde göründi we: «Oka!» diýdi. Hezreti Pygamber: «Men okap bilemok» diýdi. Perişde ony başdan-aýak sabyr-takady tükenýänçä gyssady we ýene: «Oka!» diýdi. Buýruk üçünji gezek gaýtalandan soň Hezreti Muhammet titrewük ses bilen diýen ýaly: «Näme okaýyn?» diýdi.

Dini işler ministrligini-de, bu iki sarpaly ýazyjymyzy-da aýyplama pikirim ýok. Netijede olaram dowam edip gelen edebiýaty gaýtalapdyrlar. Emma şu ýerine üns beriň: hamala siýernama** däl-de, çeper roman ýazýan ýaly ýazýarlar. Jebrayılyň yüzlenmesi «emir» ýaly görkezilip, Hezreti Muhammediň (s.a.w) «titrewük ses bilen ýalbarýan ýaly» seslenendigi we «Näme okaýyn?» diýendigi beýan edilýär. Perişdäniň birinji yüzlenmesine pygamberiň dilinden «Men okap bilemok» diýdirýärler. Üçünji yüzlenmede bolsa ýagdaý üýtgap okap bilmeyän adam birden-bire okap bilyän adama öwrülyär we «Näme okaýyn?» diýip soraýar. Bu beýan etmede logiki ýalňyşlyk görmezäň bolsaňyz, onda yzyny okamagyň hajaty-da ýok. Eýse ýagdaýy «Näme okaýyn?» diýip düşündirenleriň aklyna şu sorag gelmezmi: «Ortada heniz okar ýaly ýazgy ýoklugyna görä, näme okamaly?» Diýmek, şu ýerde «Ikra» sözünüň «okamak» manysyndan

hem başga has çuňňur mana eýedigini görmek bolýar. Biz bu baradaky söhbetimizi başga makalalaryň mowzugyna goýalyň we gozgamakçy bolýan esasy meselämize dolanyp geleliň.

Asyl mesele şu: Hezreti Muhammet okap-ýazyp bilenokdymy? Hezreti Muhammediň sowadynyň ýokdugy hakyndaky pikire gulluk edýänler, bu pikirlerine iň esasy tutaryk hökmünde Oňa gelen ähli maglumatyň çeşmesiniň «wahyý» bolandygyny öňe sürýärler. Emma ne-hä bir mömin-musulmanyň bular ýaly tutaryga mätäçligi ýok, ne-de ynançsyz birini bular ýaly gereksiz tutarygy öňe sürüp ynandyryp bolmaz.

Aslyýetinde Hezreti Muhammediň sowadynyň ýokdugyny öňe súrmek, onuň belent mertebesine dil ýetirmekden başga zat däldir. Çünkü Hezreti Muhammet Allanyň Resuly bolmak bilen hiç kimiň ýetip bilmejek mertebesine we sarpasyna ýetipdir. Pygamberimiziň ömürnamasyny okap görenler, Onuň pygamber bolmazdan öñem çuňňur hormatanylýan sylagly-sarpaly adam bolandygyny bilyändirler. Şeýlekin derejede sylanýan adamyň sowadynyň bolmazlygy mümkünmi beri? Meniň pikirimçe mümkün däl. Eger pygamberimiziň sowady bolmasa, pygamberlik berilen kyrk ýaşyna çenli alyp baran ähmiyetli işleri nädip rowaçlyk gazonardy?

Hezreti Pygamberimize «Ümmi» epitetiniň berilmegi başga makalanyň gürrüňi. Ümmi sözüniň şol döwürdäki bir manpsy – «kitaply dinlere mahsus däl» diýmekdi we Hezreti Muhammet hristianam däldi, ýehudy dinindenem däldi. «Aly Ymrان» süresiniň 20-nji aýatynda şeýle diýilýär:

«...Özlerine kitap berilenlere we ümmilere aýt...» Bu jümle ehli-kitapdan (kitap inderilenler -t.b.) başgalaryna ümmi diýlendiginiň açık delili dälmى näme?! Başga aýatlaram bar. Şu nukdaynazardan düşünsek, «Araf» süresiniň 158-nji aýatynda Hezreti Pygamberimize näme üçin «ümmi» diýlendiği mälim bolýar.

Has-da beteri, käbir ylahyýetçiler Hezreti Pygamberiň (s.a.w) Hudeýbiye ýaraşyk şertnamasyny baglaşanda hem okap-ýazyp bilmändigini süýjedip-süýjedip beýan edýärler. Akyllaryna gelmeýşini diýsene: Hemmelere okamagy-ýazmagy öwreniň diýip ündän, möminlere bilmeýän zatlaryny öwreden, ýol görkezen,

uruşda ýesir düşenleriň azatlyga goýberiljekdigine söz beren Ynsan nädip, gel-gel, özi sowatsyz bolup çykýar?! Hawa, Hezreti Muhammet (s.a.w) «Ümmidir». Kurany-Kerim wahyýdyr. Yöne munuň üçin ümmi sözüne sowatsyz manysyny bermegiň hiç hili geregi ýok. Mövlana Jelaleddin Rumynyň sözi bilen söhbetimizi jemläliň: **«Älemin kitabyny okan Hezreti Muhammet, heý-de, arap ýazgysyny okap bilmezmi?！」**

Namyk Kemal ZEÝBEK.

Awtoryň elektron salgysy:
n.kemalzeybek@hotmail.com

---

* Agzalýan kitap Türkiyäniň Dini işler ministrligi tarapyndan türkmen dilinde-de neşir edilib, Türkmenistanyň metjitlerine ýaýradylypdy.

** Siýernama, siýer – pygambernamalar, pygamberleriň biografiýasyny beýan edýän kitaplar. Edebi tankyt